

רקע

- אחת התופעות הדמוגרפיות המשמעותיות במאה השנים האחרונות היא הזדקנות האוכלוסייה (Bonder, 2009; Centers for Disease Control and Prevention, 2003; Kinsella & Phillips, 2005)
- העלייה במספר הקשישים הובילה לעלייה משמעותית במספר הנשים החולים במחלות האופייניות לגיל המבוגר, לרבות דמנציה (קיהיון) (Sternberg et al., 2014).

"דברים שרואים משם לא רואים מכאן"

ההערכה קוגניטיבית-תפקודית לקשישים עם ירידה קוגניטיבית בקהילה.

ד"ר יעל זילברשלג

פרופ' נעמי יוסמן

תיאור מקרה

■ דברים שרואים משם..

- רוב הקשישים מתגוררים בקהילה, כולל אלו עם דמנציה (Cigolle et al., 2007).

- למרות הירידה במצבם הקוגניטיבי והתפקודי חשוב מאוד שקשישים עם דמנציה יישארו בקהילה, שכן הרצון לחיות במקום שבו אדם רוצה ובוחר לגור הוא אחת מזכויות האדם הבסיסיות ביותר, ואכן רוב הקשישים רוצים להזדקן בביתם בקהילה (Leland et al., 2012; Horowitz et al., 2013; Wiles et al., 2011).

Comprehensive Geriatric Assessment (CGA):

- ממצאים : נראית מסודרת, מטופחת, משתפת פעולה, חיונית, לא נראת מדוכאת. ניידת באופן עצמאי ללא אביזרי עזר.
- Barthel Index of ADL(Mahoney & Barthel,1965) > 95/100
- Instrumental Activities of Daily Living Scale (IADL)(Lawton & Brody,1969). > 6/20

תיאור מקרה

- ג. בת 80 גרושה עם שלושה ילדים. מתגוררת בגפה.
- הגיעה למרפאה הגריאטרית בליווי בנותיה אשר יזמו את הביקור.
- סיבת ההפניה למרפאה הגריאטרית (מכבי שירותי בריאות, מחוז מרכז): תלונות על ירידה בזיכרון
- חודש לפני בואה היה אירוע של בלבול, הפסיקה לאכול, ימים שלמים שכבה במיטה.
- רופא המשפחה אבחן דיכאון המליץ על SSRI אך לא נטלה.
- ללא עזרה של מטפלת.

תיאור מקרה

- **Dementia**
- **Heavy smoker**
- **Functional deterioration**

תיאור מקרה

- **Mini Mental state Examination (MMSE)** (Folstein, Folstein, & Mchugh, 1975)
 - התמונאות חלקית בזמן, זיכרון מושהה 3/20/30
- **The executive clock drawing test (CLOX)** (Royall, Cordes, & Polk, 1998)
 - CLOX 1: 8/15, CLOX 2: 13/15
- **Frontal assessment battery (FAB)** (Dubois, Slachevsky, Litvan, & Pillon, 2000)
 - 17/18
- **The geriatric depression scale (GDS)** (Yesavage et al., 1982) 0/5

הצורך הקליני

- שאלה מרכזית שמרפאים בעיסוק, שואלים במהלך הערכה גריאטרית היא:
- "האם הקשיש עם ירידה קוגניטיבית יכול לגור בביתו באופן עצמאי ובטיחותי?"

ישיבת צוות רב מקצועית

- ג. עם דמנציה, מתגוררת לבד, לעיתים יוצאת מהבית לבד, ללא עזרה של מטפלת.
- האם ג. מסוגלת לגור באופן עצמאי ובטיחותי בבית?
- האם היא זקוקה לעזרה בתפקודי היום יום?
- האם היא זקוקה להשגחה של 24 שעות? האם היא מסכנת את עצמה בכך שהיא גרה לבד?

חשיבות הנושא

- בעייתיות בהקשר של היגיינה אישית
- נזקים עקב שימוש מוטעה בתרופות
- בעייתיות בתזונה
- התעללות פיננסית
- הוצאות כלכליות מרובות
- מטופלים אלו נמצאים בסיכון גבוה יותר לאשפוזים חוזרים

מדוע שאלה זו עולה?

- מבחנים קוגניטיביים סטנדרטיים אינם נותנים מידע מספק על היכולת התפקודית של הקשיש (Baum et al., 2008).
- לעתים יש פער בין תוצאות האבחונים הקוגניטיביים לבין הדיווח של הקשיש ושל המטפל העיקרי שלו בנוגע ליכולת התפקודית של הקשיש (מהימנות דיווח עצמי של המטופל / בן המשפחה)
- לעתים יש התאמה בין תוצאות האבחונים הקוגניטיביים לבין הדיווח בנוגע ליכולת התפקודית, אך אין תשובה מספקת לגבי מידת העזרה לה נזקק הקשיש (עזרה קלה / בינונית / 24 שעות).

כיצד אנו יכולים לקבל מידע נוסף?

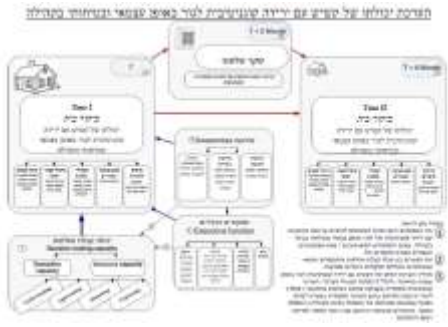
- שימוש בהערכה תפקודית בסביבה הטבעית בכדי לשפר את התוקף האקולוגי.

- חיפוש נרחב בספרות המקצועית העלה שיש חוסר במודלים וכלי הערכה מתאימים להערכת יכולת זו.

המודל הקונספטואלי

השלבים השונים של המחקר

- פיתוח מודל תיאורטי
- פיתוח בטרייה להערכה קוגניטיבית-תפקודית בסביבתו הטבעית של הקשיש.
- סיכום הערכה ומתן המלצות תוך שמירה מרבית על האוטונומיה של הקשיש (בהתאם למצבו), הבטיחות ואיכות חייו בקהילה.

כלי המחקר

- A battery of performance-based cognitive assessment tools were incorporated to assess:
- Basic activity of daily living (BADL);
 - Instrumental (IADL);
 - Performance Assessment of Self-Care Skills (PASS-Home)(Holm & Rogers, 1989).
 - Safety;
 - HOEA = The Occupational Environment Assessment (Baum & Edwards, 1998)
 - Questions related to safety (elderly & family member = Overall score)

השיטה

מדגם המחקר

- 110 קשישים (65% נשים)
- בגילאי 65 + (M=80.00, SD=5.04)
- המתגוררים בקהילה (64.5% מתגוררים לבד)
- מאובחנים עם ירידה קוגניטיבית או דמנציה
- קשישים עם Mini Mental Examination > 10 ושאינם ניידים לא נכללו במחקר.

הערכה במרפאה הערכה בבית

תפקוד יום-יומי (Pearson correlations)

- תפקודי יום-יום בסיסים (BADL-Bartel)
- Performance Assessment of Self-Care Skills (PASS-Home) (Rogers and Holm, 1989).
- תפקודי יום-יום אינסטרומנטליים (-IADL Lawton)

הקשר בין הערכה במרפאה להערכה בבית

- 1. יימצאו קשרים בין תוצאות ההערכה הגריאטרית שבוצעה במרפאה לבין תוצאות ההערכה הקוגניטיבית-תפקודית שנערכה בביתו של הקשיש.

Pearson correlations

הערכה בקליניקה	EFPT ציון כולל	סיפוט ופיתרון בעיות	ACED קבלת החלטות	פער מודעות בין המטופל לבין משפחה לגבי היכולת התפקודית
MMSE	.40***	.33**	.28**	-.25*
CLOX1	.41***	.46***	.33**	-.21*
CLOX2	.46***	.47***	.55***	-.31**
FAB	.46***	.29*	.32**	

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

הערכה במרפאה הערכה בבית

הערכה קוגניטיבית (Pearson correlations)

- תפקודים ניהוליים
- EFPT=Executive Function Performance Test (Baum, Morrison, Hahn, & Edwards, 2003).
- שאלות פתרון בעיות ושיפוט בהקשר לסיטואציות בבית מודעות
- פער מודעות בין הנבדק לבין המשפחה לגבי היכולת התפקודית
- Self-efficacy יכולת קבלת החלטות
- The Short Portable ACED (Assessment of Capacity for Everyday Decision Making) (Lai and Karlawish, 2007)

נמצאו מתאמים חיוביים ומובהקים, בין מרבית המודדים אשר הערכו בקליניקה לבין המודדים הקוגניטיביים אשר הערכו בבית

- MMSE
- CLOX1
- CLOX2
- FAB

הערכה קוגניטיבית-תפקודית

- 2. יכולת קבלת החלטות, תפקודים ניהוליים ומודעות ינבאו את יכולתו של הקשיש לחיות באופן עצמאי ובטיחותי בביתו בקהילה:
- תפקודים יומיומיים בסיסיים
- תפקודים יומיומיים אינסטרומנטליים
- המצב של סביבת הבית
- בטיחות

- ✓ ההערכה הקוגניטיבית-תפקודית בבית הקשיש נמצאה שימושית (feasible) ותקפה.

ממצאי המחקר תומכים בממצאי הספרות

- תפקודים ניהוליים ושיפוט ופתרון בעיות מנבאים תפקודי יומיום אינסטרומנטאליים (IADL) של קשישים בסביבתם הטבעית.
- תפקודים ניהוליים נמצאו כמנבאים מרכזיים לתפקודי IADL באוכלוסיות שונות, יותר מכל משתנה אחר (Burton et al., 2006).

רגרסיות מרובות לניבוי תפקודי יומיום אינסטרומנטאליים: היסוס אובל, שימוש במכונת כביסה וטלפון קניות, תיקון שלט טלוויזיה, מחוך לבית, ביטול, כספים, וטיפול עצמי רפואי, על-ידי תפקודים ניהוליים, שיפוט ופתרון בעיות, מודעות, ויכולת קבלת החלטות ($n = 110$)

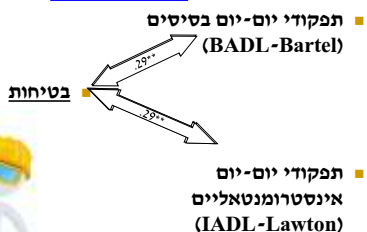
טיפול עצמי רפואי	כספים	ביטול	מחוך לבית	PASS	IADL
β	β	β	β	β	
.61***	.36**	.33*	.41**	.31***	תפקודים ניהוליים - ציון כולל
-.03	.10	.21	-.26*	.46***	שיפוט ופתרון בעיות
-.06	.20	.09	.16	.05	מער מודעות - מטוסל - בן משפחה
.09	.08	.21	-.16	-.10	חוללות עצמית- ניבוי
-.12	-.02	-.17	-.05	.03	חוללות עצמית- הערכה
-.06	.17	-.14	-.13	.12	יכולת קבלת החלטות
$R^2 = .349$, $p < .001$	$R^2 = .237$, $p < .001$	$R^2 = .170$, $p = .006$	$R^2 = .248$, $p < .001$	$R^2 = .634$, $p < .001$	
$F_{6,103} = 8.74$	$F_{6,103} = 8.22$	$F_{6,103} = 3.24$	$F_{6,103} = 5.04$	$F_{6,103} = 28.24$	

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

הקשר בין בטיחות ותפקוד

ביקור בית 1 ביקור בית 2

Pearson correlations

משתנים מתווכים

- התפקודים האינסטרומנטאליים בביקור הבית הראשון מתווכים בין תפקודים ניהוליים ושיפוט ופתרון בעיות לבין התפקודים האינסטרומנטאליים כפי שהוערכו בביקור הבית השני.
- יוצא אפוא שהתפקודים הניהוליים מנבאים את התפקוד של הקשיש גם לאורך זמן ומצביעים על כך שהם הבסיס לתפקודו של הקשיש.

משתנים מנבאים

- 4א. תוצאות הערכה הקוגניטיבית-תפקודית ינבאו את תוצאות ההערכה התפקודית בביקור הבית השני.
- 4ב. מידת יישום ההמלצות אשר ניתנו בסיום ההערכה הקוגניטיבית-תפקודית בביקור הבית הראשון תנבא את תוצאות ההערכה התפקודית בביקור השני, מעל ומעבר לתוצאות ההערכה הקוגניטיבית-תפקודית.

- הבטיחות משפיעה על מדד התפקוד.

- מדד הבטיחות אצל קשישים הנו חיוני ביותר ליכולתם לחיות בקהילה באופן עצמאי ובטיחותי, וכאמור לעיל, ניתן לבדיקה רק בסביבתם הטבעית.
- Chiu and Oliver (2006) מציינים במאמרם שאחת ההגבלות בסביבת האדם היא מצב הבטיחות בבית, שעשוי להשפיע על יכולת הקשישים להשתתף בעיסוקיהם.

Stepwise Regression-IADL

ביקור שני

p	β	Se	B	משתנים	שלב
<.01	.19**	1.10	2.87	תפקודים בסיסיים	1
<.05	.17*	0.63	1.28	תפקודים אינסטרומנטליים	
<.001	.36***	0.35	1.56	מחוך לבית IADL וכספים	
<.01	.24**	0.40	1.13	IADL ביטול וטיפול רפואי	
<.05	-.15*	0.80	-1.64	חוללות עצמית	2
<.05	.17*	0.87	2.11	מידת יישום ההמלצות	3

F= 22.59, p< .001, R Square= .598

Stepwise Regression-BADL

ביקור שני

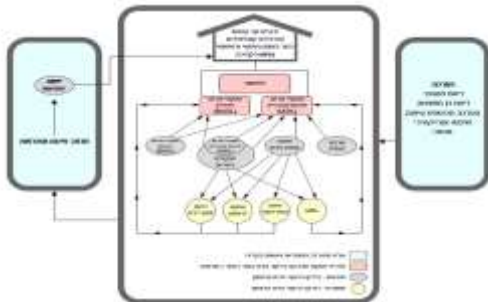
p	β	Se	B	משתנים	שלב
<.001	0.64***	2.40	22.18	תפקודים בסיסיים	1
<.001	0.24***	0.06	0.19	תפקודים ניהוליים	2
<.05	0.18*	1.91	4.81	מידת יישום המלצות	3

F= 34.47, p< .001, R Square= .532

- מדד החוללות העצמי מנבא תפקודים אינסטרומנטליים.
- ראיית רבות מצביעות על כך שלחוללות עצמית יש תפקיד משמעותי בירידה התפקודית של קשישים, ושחוללות עצמית מנבאת תפקוד (Higgins et al., 2012).

- תפקודים בסיסיים מנבאים תפקודים בסיסיים.
- תפקודים אינסטרומנטליים מנבאים תפקודים אינסטרומנטליים.
- ייתכן שדרך הבדיקה של התפקודים הבסיסיים והאינסטרומנטליים, שהיא מבוססת-עיסוק, והשימוש באבחונים בעלי תקפות אקולוגית טובה, מסבירה את היותם מנבאים של התפקודים שנבדקו בביקור הבית השני.

המודל התיאורטי החדש

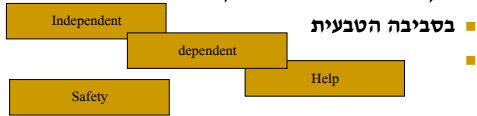

- מידת היישום של ההמלצות שניתנו בסיום ההערכה הקוגניטיבית-תפקודית ניבאה את תוצאות ההערכה התפקודית בביקור הבית השני, מעל ומעבר לתוצאות ההערכה הקוגניטיבית-תפקודית עצמה.
- ניתן ללמוד מכאן על חשיבות של יישום ההמלצות לתפקודו של הקשיש לאורך זמן.
- ממצא זה הוא בעל חשיבות רבה לקלינאים, והוא מעיד שעל אנשי המקצוע לעזור כמיטב יכולתם לקשיש/או למשפחתו ליישם את ההמלצות, כדי שהקשיש יוכל להישאר בביתו בקהילה.

תיאור מקרה

דברים שרואים מכאן...

- תצפית של תפקודי יום יום (הערכה מבוססת עיסוק)
- תוך כדי הערכת מרכיבים קוגניטיביים
- בסביבה הטבעית

המלצות למחקר המשך

- קיצור בטריית האבחונים (על סמך הממצאים)
- ויצירת בטרייה שתספק את אותן התוצאות בזמן קצר יותר.

תיאור מקרה-ביקור בית

Cognition

Executive Function	Moderate Difficulties
Problem solving and judgment	
Awareness	
Decision making capacity	

תיאור מקרה-ביקור בית

function

	independent	help	dependent
BADL	Transitions, mobility at home, dressing and bathing		
IADL	Using the phone	Use of money, medication, shopping	Cooking and heating up food, medical self-care, accounting, laundry, minor repairs at home

דברים שרואים מכאן לא רואים משם...

תיאור מקרה-ביקור בית

Safety

Safety	Minor safety hazards Ex. 2 towels on the bathroom floor.
--------	---

תודה על ההקשבה

